

meer pedagogische begeleiding nodig hebben.” Inmiddels sluiten zich ook scholen voor havo en vwo aan.

BEDRIJFJE

De productie van de lessen en trainingen voor teams is ondergebracht in een bedrijfje waar diverse docenten aan meewerken en waar de school mede-eigenaar van is. KIC is partner van VO-content, een initiatief van en voor scholen, opgericht door de VO-raad, waarop onderwijsgevenden leermateriaal en expertise delen. Locatiedirecteur Macke zegt op dit platform: “Ik vind het interessant om als school ondernemend te zijn, om te bekijken hoe je zelf middelen kunt genereren voor het onderwijs. Het grote voordeel is dat je als school aan de voorkant van de ontwikkeling staat. Als er bijvoorbeeld een kind wordt gepest, willen we beter kunnen volgen wat er precies gebeurt en wat er tegen werkt. Dan investeren we in dat deel van de software.”

De webapplicatie bevat een leerlingvolgsysteem voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Scholen kunnen met behulp van vragenlijsten snel inzicht krijgen in hoe het met leerlingen gaat. Schouten: “Situaties waar je direct wat mee moet, filter je er zo uit. Daar besteed ik meteen aandacht aan bij mijn online coaching.”

Er is onder andere een speciale coronavragenlijst: hoe voel je je, hoe gaat het thuis en met je schoolwerk, heb je behoefte aan meer begeleiding? Schouten liet haar eigen klas die lijst invullen. Daaruit, en uit de ingevulde coronavragenlijsten

Er is een speciale coronavragenlijst: hoe voel je je, hoe gaat het thuis en met je schoolwerk?

van de andere aangesloten scholen, concludeert ze dat het nog redelijk goed gaat. “Leerlingen vinden de situatie best lastig. Ze willen liever naar school, maar de meesten vinden het ook wel prima thuis. Ze bewegen weinig en eten minder gezond; daar proberen wij wat aan te doen. Maar we zien ze gelukkig nog niet massaal vastlopen of vereenzamen. Het is fijn dat we de kwetsbare leerlingen wel op school mogen ontvangen.” KIC wordt (nog) niet gebruikt op scholen in de grote steden. “Ik kan me voorstellen dat het beeld daar anders zal zijn.”

WÉL BLIJ

Nu het onderwijs online plaatsvindt, worden er aangepaste KIC-lessen gegeven. Schouten: “Rond oud en nieuw hebben we bijvoorbeeld het thema ‘geweld tegen hulpverleners’ behandeld. En we praten veel over geluk. We benoemen waar je in deze periode wél blij van wordt. Doordat we zo met elkaar werken, gaan we ook gemakkelijker het gesprek aan over hoe het eigenlijk met de leerlingen gaat. Ze vinden het prettig om te horen dat anderen tegen dezelfde dingen aanlopen. Ik sprak laatst een groepje meiden en merkte dat ze graag met elkaar verder wilden praten. Prima, dan ga ik ertussenuit.” Af en toe begeleidt Schouten op school de groep kwetsbare leerlingen. Zij volgen daar de online KIC-lessen. “Dan zie ik dat collega’s deze lessen op een eigen manier aanpakken. Ze passen het programma vaak een beetje aan voor een specifieke klas en geven elkaar tips over de toepassing. Vooral docenten die dit programma al langere tijd geven, stoppen er echt hun eigen identiteit in. Dat is heel goed. Als jij jezelf er niet in legt, krijg je ook geen persoonlijke reacties van de leerlingen terug.”

‘LEERLINGEN GAAN BETER NAAR HUN EIGEN GEDRAG KIJKEN’

Marcella Klaver, docent basis kader licamelijke opvoeding en KIC op het Martinuscollege in Grootebroek:

“Veel van onze leerlingen hebben bij binnenkomst een cognitieve achterstand en zijn kwetsbaar. Ze zijn onzeker en hebben moeite om in contact te komen met anderen. Met behulp van de KIC-lessen gaan we met ze in gesprek. Ze gaan beter naar hun eigen gedrag kijken, zien het effect daarvan op anderen en leren keuzes maken in hun gedrag. Het samenwerken komt ook heel erg naar voren. KIC staat alleen in de eerste twee jaren op het rooster, maar alle mentoren kunnen gebruikmaken van de webapplicatie. De sociaal-emotionele en coronavragenlijsten zijn heel handig, daar halen we heel veel informatie uit. Over hoe het met iedereen gaat, maar ook over wie er meer hulp van school nodig heeft. Tijdens de KIC-mentorlessen heb ik veel meer ruimte om met de kinderen in gesprek te gaan dan bij andere lessen. Vandaag heb ik het met ze gehad over de rellen die ontstonden door de avondklok. Ze vinden het ook fijn om met elkaar te praten en naar elkaars mening te luisteren. Wij zijn nu vier jaar met KIC bezig en zien heel positieve resultaten.”

Coronastress?

Op het Van Kinsbergen college gaat alles gewoon door

De lockdown veroorzaakte geen schokgolf op het Van Kinsbergen college in Elburg. Iedereen was al digitaal vaardig, alle leerlingen hadden al een device en een account voor Teams. Omdat persoonlijke begeleiding een grote rol speelt in het onderwijs op deze school, is er goed zicht op hoe het met de leerlingen gaat en kan de school waar nodig meteen hulp bieden.

“Toen de lockdown kwam, hoefden we niets te ontdekken of te oefenen en konden we het rooster gewoon digitaal voortzetten”, vertelt schoolleider Heidi van den Berg. “Ook digitaal beginnen we met een dagstart, voeren we coachgesprekken en houden we dezelfde structuur aan. Alleen de plek waar leerlingen zitten, is veranderd.”

Vier jaar geleden begon het Van Kinsbergen college met het concept Kunskapsskolan (‘school van kennis’, zie kader). Dit geeft een duidelijke structuur aan de schooldag. Tijdens de dagstart en dagsluiting spreken de docent/coaches met de leerlingen in hun stamgroep. “Aan het begin van de dag weten we direct wat er speelt”, zegt coach Madeleine Zwart. Tussendoor zijn er individuele coachgesprekken. Coach Youki Erdkamp: “Elke stamgroep heeft z’n eigen ritme. Ik help op maandag mijn leerlingen om hun leeractiviteiten voor de hele week te plannen. Op dinsdag is er groepscoaching, op de andere dagen besteden we in de stamgroep aandacht aan sociaal-emotionele en studievaardigheden. Verder wordt er een stamgroepbijeenkomst gewijld aan loopbaanoriëntatie en -begeleiding en speel ik elke week een nieuwsquiz met de leerlingen.”

VERBONDEN

Ook de docenten starten en eindigen de dag samen. Zwart: “Dan bespreken we alles wat er nodig is om het onderwijs goed vorm te geven. Het rooster, bijzonderheden van leerlingen, naderende deadlines...” Van den Berg: “Doordat we de normale structuur vasthouden, weten collega’s en leerlingen waar ze aan toe zijn en blijven we als team verbonden met elkaar. Dat helpt enorm.”

Wekelijks reflecteert elke leerling met zijn coach een kwartier op zijn leerproces en het werken aan zijn persoonlijke doelen. Erdkamp: “Vooraf kon ik me niet voorstellen dat pubers dit zouden willen. Maar doordat je hier al in de brugklas mee begint, leren ze nadenken en reflecteren, doelen stellen. Als je dat structureel doet, gaan ze zich daarin ontwikkelen.”

‘Alleen de plek waar leerlingen zitten, is veranderd’

TIPS VOOR ONLINE ONDERWIJS

- Bied structuur en houd zoveel mogelijk het vertrouwde ritme aan
- Bouw vaste momenten in voor persoonlijk contact met leerlingen
- Wees flexibel en bied wat de leerlingen nu nodig hebben
- Betrek ook nu ouders bij het onderwijs.

KUNSKAPSSKOLAN

Dit Zweedse concept draait om gepersonaliseerd onderwijs. In Nederland werken zo’n zestig scholen (po, vo, mbo) samen met Kunskapsskolan Nederland. De ambities en talenten van leerlingen staan centraal. Zij krijgen veel persoonlijke begeleiding en kunnen in het vo elk vak op hun eigen niveau volgen. De scholen stimuleren een brede ontwikkeling, willen een te vroege determinatie tegengaan en werken aan een vloeiende overgang van po naar vo. Leerlingen volgen hun eigen leerlijn, maar ontmoeten elkaar in de stamgroep en bij leeractiviteiten. Er is aandacht voor maatschappelijke thema’s en de actualiteit. Een kunskapsskolan (‘school van kennis’) heeft een sterke leercultuur en doet aan gespreid leiderschap.

Het leerportaal helpt leerlingen zelfstandig aan de slag te gaan. Hier staan de roosters, planningen, verslagen van coachgesprekken, resultaten en alle leerstof. Ook ouders hebben er toegang toe. Zij kunnen de coach vragen om met hun kind een bepaald onderwerp te bespreken, maar kunnen bijvoorbeeld ook zelf tegen hun zoon of dochter zeggen: ‘je hebt dit als doel gesteld, maar ik zie het nog niet zo terug’.

Een nauwe band met ouders hoort bij Kunskapsskolan, zegt Van den Berg. “We willen graag die driehoek school-kind-thuis.” Drie keer per jaar is er een gesprek tussen leerling, ouders en coach. De leerling bereidt dit gesprek voor en verzorgt een presentatie: ‘dit zijn mijn doelen en dit heb ik nodig om die te behalen’. In een volgend gesprek wordt daarop teruggegrepen.

BETROKKEN OUDERS

Een hoge ouderbetrokkenheid wordt vaak geassocieerd met hoogopgeleide ouders. Maar volgens Willemien Noordhof, educational director van Kunskapsskolan Nederland, hebben de aangesloten scholen leerlingen van allerlei achtergronden in huis. “De scholen die met ons samenwerken, zitten door het hele land. We hebben een partnerschool in Amsterdam West met 53 culturen, maar ook een witte school in het noorden van Friesland die partnerschool wil worden. Je ziet bij ons iets meer vmbo- dan havo/vwo-scholen.”

‘Ik zie dat leerlingen minder gelukkig zijn dan normaal, maar gelukkig komen we daar snel achter’

‘Doordat we de normale structuur vasthouden, weten collega’s en leerlingen waar ze aan toe zijn’

De coachgesprekken gaan vooral over leerdoelen. Wel vragen coaches in coronatijd meer door over hoe het verder gaat. De pandemie heeft impact, concludeert Madeleine Zwart. “Ik zie dat leerlingen minder gelukkig zijn dan normaal. Gelukkig komen we daar snel achter. Het is niet zo dat dingen lang sudderen en dan ineens tijdens een ouderavond naar voren komen. Dat voorkomt ook dat we er later veel tijd aan kwijt zijn. We zien en horen veel, kunnen snel aan de leerling vragen wat deze nodig heeft en dingen met het team delen.”

Youki Erdkamp: “We hebben leerlingen na de vakantie een vragenlijst laten invullen over hoe gelukkig ze op dat moment waren en waar ze het meeste last van hadden. De uitkomsten bespraken we ook met de klas. Kinderen willen het liefst naar school en met hun vrienden en vriendinnen afspreken. Er zijn leerlingen die zich zorgen maken over de toekomst. Sommigen vinden het superlastig om online lessen te volgen. Maar er zijn er ook die liever thuis leren.”

ZELFSTANDIGE LEERLINGEN

Het is nog moeilijk om te bepalen wat het effect is van de Kunskapsskolan-aanpak op de prestaties van de leerlingen van het Van Kinsbergen college. De eerste lichting die vier jaar volgens dit concept heeft les gekregen, kon afgelopen jaar geen eindexamen doen. Van den Berg: “We zien wel dat veel leerlingen vakken afsluiten op een hoger niveau. En tijdens de eerste schoolexamenweek waren we positief verrast over hoe goed de leerlingen presteerden.” Zwart: “Ook horen we van scholen waarnaar onze leerlingen zijn doorgestroomd, dat zij opvallen door hun zelfstandigheid en plan- en presentatievaardigheden.”

Het team zou graag zien dat het onderwijsstelsel flexibeler wordt, zodat er meer ruimte komt voor ambitieuze leerlingen. Het Van Kinsbergen college heeft nog geen havo- en atheneum-licenties in de bovenbouw en kan dus niet op die niveaus examens afnemen. Van den Berg: “We hopen dat het ministerie gaat zien hoe mooi het voor leerlingen is om hun kansen te grijpen. Dat levert zóveel motivatie op. Nu krijgt een mavoleerling die Frans op atheneumniveau doet, een gewoon mavodiploma, zonder certificaat voor die prestatie. Een flexibeler systeem biedt een enorme kans om juist in deze tijd iets te doen aan de kansenongelijkheid.”

‘HET ENIGE NADEEL IS DE WIFI HIER THUIS’

Ruben van den Berg (tweede klas vwo) en Noor Boer (derde klas mavo/havo) over het Van Kinsbergen college en thuisonderwijs:

Ruben: “Ik vind deze school superleuk. Je bepaalt zelf je tempo en kan altijd nog vakken op een hoger niveau doen of vooruit werken. Je hebt altijd uitdagingen.”

Noor: “Ik doe het grootste deel op mavo-niveau en aardrijkskunde en Engels op havo-niveau. Het is fijn om een extra uitdaging te hebben bij een vak dat je leuk vindt. Je leert hier plannen en zelfstandig zijn. Plannen gaat bij mij nu al veel beter dan in het eerste jaar.”

Ruben: “In klas 1 had ik doelen zoals beter samenwerken en vragen stellen in de klas. Nu gaan mijn doelen vooral over het op tijd af hebben van huiswerk.”

Noor: “Ik wil dit jaar halen zonder al te veel onvoldoendes. En dat ik voor de vakanties mijn huiswerk af heb.”

Ruben: “In klas 1 heb je elke week een mentorgesprek, in klas 2 om de week. Als er iets niet goed gaat, krijg je hulp.”

Noor: “In het begin moet je wennen aan de coachgesprekken, maar na verloop van tijd gaat dat steeds makkelijker.”

Ruben: “Qua lessen is het heel goed geregeld; behalve de echte praktijkvakken gaat alles gewoon door. Docenten reageren snel en staan altijd klaar om je te helpen.”

Noor: “Het enige nadeel is de wifi hier thuis. Mijn ouders zitten er ook allebei op te werken en soms is het signaal heel zwak.”

Ruben: “Het komt weleens voor dat je weinig les hebt op een dag. Dan heb ik er soms ineens geen zin meer in. Dan ga ik vaak een kwartiertje wat anders doen, en daarna weer door. Voor het volgen van de lessen ben ik altijd wel gemotiveerd.”

Noor: “Ik ben vaak een groot deel van de dag met school bezig. Daarna ga ik lekker wat anders doen.”